



Αυτοδιαχείριση ζητούν οι Τ/κ όχι αναγνώριση

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΟΡΔΟΣ - ΑΗΜΕΤ ΣΟΖΕΝ: Είμαστε πλέον ενήλικες και θέλουμε να ορίζουμε το δικό μας σπίτι

Δυο επιστήμονες μέλη του προγράμματος «Κύπρος 2015», ο Ελληνοκύπριος διευθυντής Έρευνας Αλέξανδρος Λόρδος και ο Τουρκοκύπριος καθηγητής διεθνών σχέσεων Ahmet Sozen αναλύουν τα πρόσφατα συλλαλητήρια στα κατεχόμενα και επισημαίνουν πως οι Τουρκοκύπριοι δεν ζητούν αναγνώριση. Απαιτούν να μπορούν να διοικούν το δικό τους σπίτι, είτε σε μια μελλοντική ομοσπονδία με τους Ελληνοκύπριους ή, τουλάχιστον, να ζουν χωρίς την παρέμβαση της Τουρκίας. Προτρέπουν τους πολιτικούς να μάθουν να ακούν τον κόσμο όχι μόνο της δικής τους αλλά και της άλλης κοινότητας, για να μπορέσουν να γίνουν πολιτικοί όλων των Κυπρίων.



Τι δείχνουν τα πρόσφατα συλλαλητήρια των Τουρκοκυπρίων; **Α.Λ.:** Την επιθυμία των Τουρκοκυπρίων για αυτοδιαχείριση. Δεν ζητούν αναγνώριση, αλλά να μπορούν να διοικούν οι ίδιοι το δικό τους σπίτι, είτε σε μια μελλοντική ομοσπονδία με τους Ελληνοκύπριους ή τουλάχιστον, να ζουν χωρίς την παρέμβαση της Τουρκίας. Νομίζω ότι αυτό ήταν το βασικό θέμα των συλλαλητηρίων.

Τα ολόγαν στα διάφορα πλακάτ... έστελλαν μηνύματα σε τέσσερις παράγοντες. Προς τον Κουτσοπούλη, λέγοντας του ότι διοικεί κακά και έχει δημιουργήσει προβλήματα, τα οποία προέρχονται από την τουρκική γραφειοκρατία. Προς την Τουρκία, λέγοντας πως είμαστε πλέον ενήλικες και θέλουμε με οριζόντιο το δικό μας σπίτι, δεν θέλουμε τη δική σας παρέμβαση. Δεν κριτίκαραν την Τουρκία ή τους Τούρκους, αλλά την κυβέρνηση Ερντογάν. Το τρίτο μήνυμα ήταν στην Ελληνοκυπριακή ηγεσία, λέγοντας ότι είμαστε έτοιμοι για μια λύση ομοσπονδίας. Και το τέταρτο μήνυμα ήταν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη διεθνή κοινότητα, θυμίζοντας τους ότι οι υποσχέσεις που τους δόθηκαν μετά το δημοψήφισμα του

«Είμαστε ακόμη σε απομόνωση και θέλουμε να βγούμε»

2004 δεν έχουν υλοποιηθεί. Είμαστε ακόμη σε απομόνωση και θέλουμε να βγούμε.

Γιατί σήμερα οι κινητοποιήσεις; Όλα ξεκίνησαν το 2001 στην Τουρκία, όταν έγινε υπουργός Οικονομικών ο Κεμάλ Δερβίς και σχεδίασε ένα ένδοξο πρόγραμμα για την αναδιάρθρωση της τουρκικής οικονομίας. Η κυβέρνηση Ερντογάν που ανέλαβε στην εξουσία τέλος του 2002, ακολουθώντας το ίδιο πρόγραμμα, γι' αυτό τα οικονομικά της πηγαίνουν τόσο καλά. Με βάση το σχέδιο αυτό έπρεπε να μειωθούν τα χρέη μας που στέλνει η Τουρκία στην Κύπρο. Πριν 4-5 χρόνια άρχισαν να πιέζουν την τουρκοκυπριακή κυβέρνηση να μειώσει τα έξοδα της. Κάθε φορά η κυβέρνηση να ανέβαλε, μέχρι που έχει εξαντληθεί η υπομονή της τουρκικής κυβέρνησης. Γι' αυτό άλλαξε τον «πρόσβον» και επιμένει να εφαρμόσουμε τα οικονομικά μέτρα.

Η γλώσσα που χρησιμοποιεί ο κ. Ερντογάν... ήταν προσβλητική, ενόχλησε και πλήγωσε τους Τουρκοκύπριους. Η αυτοπεποίθηση της Τουρκίας τα τελευταία χρόνια που προέρχεται από την οικονομική και εξωτερική πολιτική της επιτυχία, έκανε την κυβέρνηση Ερντογάν να μην ανέχεται την κριτική και ειδικά από τους Τουρκοκύπριους. Παράλληλα δεν ενημερώνεται σωστά για το Κυπριακό, οι σύμβουλοί του μετατρέπονταν σε ανθρώπους που απλά λένε «να» (yes men), αντί να τον συμβουλεύουν. Ο κ. Ερντογάν ως προσωπικότητα δρα με τρομερή αυτοπεποίθηση και αυτό μας έφερε ως εδώ.

Σάντουιτς μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκίας

Μπορούν αυτές οι διαδηλώσεις να επηρεάσουν τις διαπραγματεύσεις για λύση;
Α.Λ.: Για να είμαι ειλικρινής εξαρτάται από το πώς θα αντιδράσει ο κ. Χριστόφιας, πώς θα χειριστούν οι Ελληνοκύπριοι αυτές τις διαδηλώσεις.

Τι θέλουν οι Τουρκοκύπριοι από τους Ελληνοκύπριους; Η αντίληψη των Τουρκοκυπρίων είναι ότι οι Ελληνοκύπριοι δεν ενδιαφέρονται για λύση διότι η Κυπριακή Δημοκρατία είναι διεθνώς αναγνωρισμένη, έχουν οικονομική ευφροσύνη, γιατί να μοιραστούν την εξουσία με τους Τουρκοκύπριους;

Θέλουν τους Ελληνοκύπριους να σταθούν δίπλα τους στις διαδηλώσεις; Σίγουρα όχι, διότι δεν τους αφορούν. Θέλουμε να δείξουμε ότι ενηλικιωθήκαμε και θέλουμε να διευθύνουμε μόνοι το σπίτι μας. Θα μπορούσε ο κ. Χριστόφιας να χαιρετίσει τις διαδηλώσεις ως ένα θετικό βήμα. Αν οι Ελληνοκύπριοι προσπαθήσουν να τα χριστομοποιήσουν λέγοντας ότι οι Τουρκοκύπριοι στρέφονται να κερδίσουν την τουρκική εισβολή, αυτό θα είναι το χειρότερο κακό που θα έκαναν στο Κυπριακό, διότι δεν θα το δεχτούν οι Τουρκοκύπριοι.

Α.Λ. Πρέπει να καταλάβουμε ότι υπάρχει μια αμφιταλάντευση στον τρόπο που προσεγγίζουμε τους Τουρκοκύπριους. Από τη μια θέλουμε να τους δείξουμε την επιθυμία μας να είμαστε συμπατριώτες, και από την άλλη δεν είμαστε σίγουροι ποιος ακρι-

βώς θα έπρεπε να είναι ο ρόλος τους σε μια μελλοντική Κύπρο. Πόση ισότητα θα είναι η σωστή.

Α.Λ. Και πώς η πολιτική ισότητα θα μεταφραστεί στην 'εξουσία'.

Α.Λ. Από το 2004 αντιμετωπίζουμε τους Τουρκοκύπριους ως πολιτίες της Κυπριακής Δημοκρατίας, τους δίνουμε διαβατήρια, ταυτότητες κ.λπ. Δεν πετύχαμε όμως πολλά, διότι δεν είναι πολύ διαφορετικό από αυτό που τους προσφέρει η Τουρκία.

Α.Λ. Οι Τουρκοκύπριοι νιώθουν σαν σάντουιτς μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκίας. Ποια κυριαρχία είναι η χειρότερη; Σε περίπτωση συνέχισης της παρούσας κατάστασης, μέρος των Τουρκοκυπρίων θα επιλέξουν την Κυπριακή Δημοκρατία και μέρος την Τουρκία και στο τέλος στο βορρά δεν θα μείνουν Τουρκοκύπριοι. Ξέρουμε ο ένας τον άλλο; Όχι αρκετά.

Ξέρουμε τι είναι ομοσπονδία; Όχι. Τι είναι η ομοσπονδία; Είναι ένα πολιτικό σύστημα κατάλληλο για κοινωνίες με πολλές εθνικότητες. Οι κοινότητες αναπροσαρμόζονται στην κυβέρνηση, οι ανάγκες τους προσαρμόζονται και κανείς δεν κυριαρχεί στον άλλο. Μας δόθηκε ένα σύνταγμα το 1960 και αντί να το αγκαλιάσουμε, θέλαμε να το αλλάξουμε και είχαμε μια πολύ κακή εμπειρία. Το ερώτημα είναι, 48 χρόνια μετά την αποσχισία του '63, αν είμαστε σήμερα έτοιμοι να μοιραστούμε την εξουσία, τις ευθύνες. Είμαστε; Δεν ξέρω, αλλά πρέπει να δοκιμάσουμε.

βουλεύουν. Ο κ. Ερντογάν ως προσωπικότητα δρα με τρομερή αυτοπεποίθηση και αυτό μας έφερε ως εδώ.

Τα 13 σημεία που προτάσσουν οι Τουρκοκύπριοι παραπέμπουν στα 13 σημεία του Μακαρίου; Νομίζω ότι είναι σύμπτωση. Κανένας δεν έχει κάνει αυτό το συσχετισμό στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Είναι η πρώτη φορά που το ακούω από σας. Τα 13 σημεία είναι για τα οικονομικά και τα κοινωνικά μέτρα που ζητούν οι Τουρκοκύπριοι. Δεν βλέπω τίποτα κοινό με τα 13 σημεία του Μακαρίου.

Γιατί οι Τουρκοκύπριοι περιέμεναν 37 χρόνια; Υπάρχουν πολλοί λόγοι. Χρειαζόντουσαν χρόνο για να ωριμάσουν. Για πολλά χρόνια κυβερνούσε ο Ραούφ Ντενκτάς, στον οποίο έδωσε η Τουρκία τη δύναμη να αποφασίζει και μόλις τα τελευταία χρόνια κατάφερε η κυβέρνηση Ερντογάν να πάρει τα νύχια από το βαθύ κράτος. Βέβαια τα συλλαλητήρια μεταξύ 2002-04 στο βορρά ήταν η αρχή για να ακουστεί η φωνή των Τουρκοκυπρίων.

Θα συνεχίσουν τα συλλαλητήρια; Εξαρτάται από τις αντιδράσεις της Τουρκίας. Αν η τουρκική κυβέρνηση πήρε το μήνυμα και θελήσει να χαμηλώσει τους τόνους με κάποιες υποχωρήσεις, το θέμα θα λήξει. Μπορεί να ζητήσουν από Τουρκοκύπριους να κάνουν μια οικονομική μελέτη που θα διαφοροποιήσει την υπάρχουσα. Αλλά αν η κυβέρνηση Ερντογάν συνεχίσει με την ίδια πολιτική, τα συλλαλητήρια δεν θα σταματήσουν.

Βέβαια ο κ. Ερντογάν έχει τις εκλογές του Ιουνίου. Ναι, και στην προεκλογική εκστρατεία η Κύπρος δεν θα είναι στο επίκεντρο, αλλά τα εσωτερικά θέματα της Τουρκίας, Ελπιζω να ρίξει τους τόνους και να επιτευχθεί ένας συμβιβασμός. Όλοι βλέπουν την Τουρκία ως ανατέλλοντα μοντέλο για τη Μέση Ανατολή, μετά τις εξεγέρσεις στην Αίγυπτο, Τυνησία κ.λπ. Το τι είπε ο κ. Ερντογάν για τις διαδηλώσεις των Τουρκοκυπρίων, δεν συνάδει με έναν ηγέτη που έχει τη φιλοδοξία να γίνει υπόδειγμα. Αλλά δεν είναι δημοκράτης.

Μέλλον με ισότητα, χωρίς βία

Α.Λ. Μέσα στις έρευνες κάναμε κάποιες ερωτήσεις για να δούμε πώς σκέφτεται ο κόσμος της μιας κοινότητας για την άλλη. Βρίκαμε ότι τόσο οι Ελληνοκύπριοι όσο και οι Τουρκοκύπριοι είναι έτοιμοι να κάνουν συμβιβασμούς, θέλουν μια λύση μέσα από διαπραγματεύσεις, πιστεύουν σε ένα αύριο με ισότητα, χωρίς βία. Αλλά η κάθε κοινότητα είναι κλειστή στους δικούς της φόβους και ανησυχίες για το μέλλον. Οι Ελληνοκύπριοι ανησυχούν σε μια μελλοντική λύση για το ρόλο της Τουρκίας, και για το πώς θα πάρουμε πίσω τις περιουσίες μας. Οι Τουρκοκύπριοι θέλουν να εξασφαλισουν ίση παρουσία στην κυβέρνηση, δεν θέλουν να γίνουν ουραγοί των Ελληνοκυπρίων. Δεν ακούει όμως η μια πλευρά τις ανησυχίες της άλλης.

Ποιος ευθύνεται γι' αυτό, οι πολιτικοί που δεν είχαμε τον κόσμο;

Α.Λ. Πιστεύω ότι υπάρχει μεγάλη ευθύνη στους δυο ηγέτες που διαπραγματεύονται, αλλά και σε όλα τα πολιτικά κόμματα. Το τόνισε και στην έκθεσή του ο ΓΓ του ΟΗΕ. Θα έπρεπε να δείξουν την πραγματικότητα στον κόσμο τους, όχι να τους τροφοδοτούν με φαντασίες. Πρέπει να προσεγγίσουν τον κόσμο μιλώντας του με ρεαλισμό.

Α.Λ. Οι πολιτικοί πρέπει να μάθουν να ακούν τον κόσμο όχι μόνο της δικής τους αλλά και της άλλης κοινότητας για να μπορέσουν να γίνουν πολιτικοί όλων των Κυ-

Το πρόγραμμα «Κύπρος 2015»

Τι είναι το πρόγραμμα «Κύπρος 2015»; Α.Λ. Είναι μια ερευνητική πρωτοβουλία η οποία ελπίζουμε να μετεξελιχθεί σταδιακά σε δεξαμενή σκέψης. Προσπαθεί μέσα από την αντικειμενική έρευνα και τον κοινωνικό διάλογο να γεφυρώσει τις διαφορές αντιθέσεις εντός και μεταξύ των δύο κοινοτήτων. **Γιατί την ονομάσατε «Κύπρος 2015»;** Το όνομα αυτό μας βοηθά να εστιάζουμε την προσοχή μας σε μεσοπρόθεσμους στόχους, ούτε τόσο κοντά που να είναι δύσκολη η παρέμβαση αλλά ούτε και τόσο μακριά ώστε να θεωρηθεί πρόωρος ο σχεδιασμός. **Ποιος είναι ο στόχος σας;** Α.Λ. Μια κοινωνία καλύτερα ενημερωμένη και σκεπτική, όπου θα υπάρχει αποτελεσματική

επικοινωνία μεταξύ πολιτικής ηγεσίας και του ευρύτερου κοινού, τόσο εντός όσο και μεταξύ των δυο κοινοτήτων. Νιώθουμε ότι έχουμε πολλά ακόμη να κάνουμε. **Ποια είναι η μεγαλύτερη δυσκολία;** Το γεγονός ότι οι άνθρωποι και στις δυο κοινότητες έχουν την ελπίδα τους με αποτέλεσμα να επικρατεί ο κυνισμός. Από την άλλη όμως, έχουμε δει μέσα από τις έρευνές μας ότι παρά τις χαμηλές προσδοκίες, υπάρχει ισχυρή επιθυμία για αλλαγή, τόσο ανάμεσα στους Ελληνοκύπριους όσο και ανάμεσα στους Τουρκοκυπρίους. Το ζητούμενο είναι να βρεθούν τρόποι ώστε να ενεργοποιηθεί αυτή η κατά βάση θετική προδιάθεση, που για την ώρα συνθλίβεται κάτω από ένα βουδύ απαισιοδοξίας.

πρίων. Ένα από τα μειονεκτήματα του συντάγματος του '60 είναι ότι η κάθε κοινότητα εκλέγει τους πολιτικούς της, αυτό σημαίνει πως οι πολιτικοί δεν ακούν τις ανησυχίες της άλλης κοινότητας. Δεν μπορούμε να δημιουργήσουμε ομοσπονδία αν οι Ελληνοκύπριοι πολιτικοί δεν ακούν τις ανάγκες των Τουρκοκυπρίων και το αντίθετο. Δεν έχουμε τη συνείδηση του κοινού κράτους, Δημοκρατία είναι να καταλαβαίνεις τις ανάγκες του κόσμου σου. Αυτό πρέπει να το δουν

οι δυο κοινότητες. **Ο τρόπος που γίνονται οι συνεντεύξεις μπορεί να οδηγήσει σε λύση;** Α.Λ. Ήμουν στις ομάδες που ετοιμάζαν τις διαπραγματεύσεις και από τότε λέω ότι όσο συζητούν ξεχωριστά το κάθε κεφάλαιο, δεν θα μπορέσουμε να φτάσουμε σε λύση. Πρέπει να τα ενώσουμε διότι το ένα επηρεάζει το άλλο. Τρία χρο-

νια είναι πολλά για να συνομιλέσει. Μετά το δεύτερο διάβασμα του κάθε κεφαλαίου θα έπρεπε να ξεκινήσει η διαπραγμάτευση όλων των κεφαλαίων μαζί. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να προχωρήσουν. Και οι δυο κοινότητες δέχονται την ομοσπονδία ως τη δεύτερη καλύτερη επιλογή. **Ποια είναι η πρώτη επιλογή;** Για τους Τουρκοκύπριους είναι δυο κράτη και για τους Ελληνοκύπριους μια ενωμένη Κύπρος όπου θα διοικεί η πλειοψηφία των Ελληνοκυπρίων, δηλαδή το σύνταγμα του '60 μαζί με τα 13 σημεία του Μακαρίου. **Η ομοσπονδία των Ελληνοκυπρίων είναι η ίδια με την ομοσπονδία των Τουρκοκυπρίων;**

Όχι, οι Ελληνοκύπριοι είναι έτοιμοι να δεχτούν ή να ανεχτούν μια διζωνική διοικητική ομοσπονδία, όπου δεν θα υπάρχουν εγγυήσεις και όπου θα είναι αποδεκτές οι τρεις ελευθερίες, εγκατάσταση, κίνησης, ιδιοκτησίας. Οι Τουρκοκύπριοι είναι έτοιμοι να δεχτούν μια διζωνική διοικητική ομοσπονδία αλλά θέλουν εγγυήσεις και κάποιους περιορισμούς στις τρεις ελευθερίες. **Ο κόσμος συγχύζεται ακούγοντας τους πολιτικούς;** Α.Λ. Στην τουρκοκυπριακή κοινότητα επικρατεί ολοκράτια, ο καθένας λέει τα δικά του και δεν μπορεί κανείς να πάρει απόφαση. Είναι ένα χάος, αυξήθηκαν τα ναρ-

κωτικά, το ποτό κ.λπ., η κοινωνία είναι σε αδιέξοδο. Τα συλλαλητήρια δείξαν ότι ο κόσμος βαρέθηκε και σταμάτησε να ακούει τους πολιτικούς. **Α.Λ.** Στην Ελληνοκυπριακή πλευρά οι πολιτικοί έκαναν επαφή με τον απλό κόσμο, είναι πιο εύκολο να πας σε ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα ή να δώσεις μια συνέντευξη σε εφημερίδα παρά να μιλήσεις με τον κόσμο. Δεν υπάρχει άμεση επικοινωνία. **Α.Λ.** Ο κόσμος όταν τους βλέπει να τσακώνονται νιώθει ότι αυτό είναι κακό για τη συναισθηματική του κατάσταση και δεν τους ακούει. Ακόμα και εγώ δυσκολεύομαι να τους ακούσω.

